

BESLUT

2017-06-26

Dnr: 16/02698

SAKEN

Människor och tro, P1, 2016-08-12, inslag om en Facebookgrupp; fråga om opartiskhet och saklighet samt respekt för privatlivet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

INSLAGET

Inslaget handlade om varför Svenska kyrkans kommunikationschef (NN) hade kritiserat Facebookgruppen Mitt kors. Inslaget påannonserades av programledaren enligt följande.

Men först om Svenska kyrkans kommunikationschef [NN] som hamnat i blåsväder efter att ha kritiserat Mitt kors-kampanjen. Ett upprop på sociala medier om att visa sitt kors som stöd för förföljda kristna. Först kallade [NN] kampanjen för okristlig och uppviglande sen nyanserade han sig och ville själv vara en del av uppropet men blev nobbad då han ansågs ha sårat medlemmar i gruppen. Och han tycker fortfarande att kampanjen är problematisk i en tid av nationalism och islamfientlighet som han uttrycker det. Vi ringde upp [NN] och frågade varför det är ett problem att kristna visar sitt kors som stöd för andra kristna.

Därefter intervjuades NN och bland annat följande sades.

(NN) – Alltså, det är inget problem. Problemet är om det kristna korset nyttjas av främlingsfientliga grupper, som en markör mot andra grupper. Det var det som var min oro. Jag har inte påstått att detta handlar om nått okristligt utan jag ställde en fråga inför den här kampanjen. Om det kan vara så att en sån här grupp nyttjas av dem som ser någonting annat i Jesus-kors än vad de ärliga medlemmar som har gått med i gruppen, naturligtvis ser korset som. (Programledare) – Du menar att de i sin tur skulle kunna utnyttjas av andra då? (NN) – Jag menar att gruppen, och framförallt Jesus, alltså det kristna korset kan nyttjas av andra som en del i en markering mot islam. [---]. (Programledare) – Men alltså, en förkrossande majoritet av världens muslimer är emot IS och deras bestialiska dåd. (NN) – Absolut. (Programledare) – Ja, men vänta. Är det inte att underskatta muslimer då om man tror att de uppfattar ett stöd för förföljda

kristna är ett ställningstagande mot islam. (NN) – Jag tror att det här snarare, en sån här markering, från en sån här grupp handlar snarare om att att, om att nationalistiska strömningar i Sverige vill utnyttja Svenska kyrkan och korset som en del i sin kamp för ökad polarisering. (Programledare) – Du ville ju också gå med i den här Facebookgruppen, nu ville de inte ha dig där men varför ville du det då? [---].

NN sa därefter att han ville prova att vara med i gruppen för att korset betyder väldigt mycket för honom men att han inte godtog eller fick vara kvar i gruppen.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har anmälts av de tre präster som startade den aktuella Facebookgruppen Mitt kors.

Anmälarna är kritiska till att programledaren kallade gruppen för en kampanj och ett upprop. De är också kritiska till att NN påstås ha kastats ut ur gruppen och nekats tillträde. Så gick det enligt anmälarna inte till. Anmälarna fick i inslaget klä skott för vad kommunikationschefen mött för negativa reaktioner, något som självklart ligger helt bortom anmälarnas kontroll.

Kommunikationschefen fick tid att utveckla att gruppen kan utnyttjas – och utnyttjas – av nationalistiska, islamfientliga och främlingsfientliga krafter. Ingen motfråga om detta faktiskt hänt eller om vad gruppen egentligen består av – ett flöde av bilder och berättelser, ett slags virtuellt andaktsrum – ställdes. Ord och uttryck som ”främlingsfientlig”, ”okristlig”, ”mot islam”, ”polariserar mot islam”, ”nationalistiska strömningar”, ”uppviglande”, ”ofräscht” och ”markeringar” upprepades under intervjun.

I två efterföljande program den 19 augusti och den 1 september 2016 togs Mitt kors upp men inte heller någon av dessa gånger var anmälarna inbjudna eller kontaktade för att bemöta anklagelser eller för att ge deras bild av saken. Redaktionen hade möjlighet att i dessa efterföljande program bereda anmälarna utrymme att gå i svaromål mot de grova anklagelser som spridits genom sändningen den 12 augusti, men har konsekvent valt att inte göra det.

Vid tidpunkten för sändningen hade Facebook-gruppen fått stor uppmärksamhet i medier, såväl i riksmidia som lokalt. Anmälarna är kända som initiativtagare till Mitt kors för en stor krets människor i Sverige. Public service har ett enormt genomslag. Inslaget den 12 augusti sändes i repris. Anmälarna har genom publiceringen blivit identifierade, utpekade och misstänkliggjorda för en stor grupp människor och inte beretts någon som helst möjlighet att bemöta detta.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget överensstämmer med bestämmelserna i sändningstillståndet och anför i huvudsak följande.

I inslaget framgick att kommunikationschefen för Svenska kyrkan intervjuades för att förklara sitt eget agerande som blivit kritiserat av många i debatten. För att lyssnarna skulle förstå kritiken mot honom togs hans invändningar mot Mitt kors-kampanjen upp. Syftet var inte att ta upp och belysa själva initiativet som sådant. I påannonsern sades att utgångspunkten i programmet är varför Svenska kyrkans egen kommunikationschef ansåg att det var problematiskt att kristna visar sina kors till stöd för andra kristna. Programledaren intog genomgående ett kritiskt förhållningssätt under intervjun. De gånger NN var kritisk ifrågasattes detta. Ämnet blev allsidigt belyst och balanserat. SR kan inte heller se att kravet på bemötande är åsidosatt. Vid ett tillfälle talade NN om att man alltid bör vara självkritisk innan man går med i en Facebookgrupp och fundera över vem som har grundat den, varför den finns och om den kan användas för andra syften. Han talade dock i det sammanhanget generellt om grupper i sociala medier. Initiativtagarna till ”Mitt kors” är inte omnämnda eller utpekade i inslaget och kritiken mot kampanjen i sig uppvägdes genom programledarens frågor.

SR vill framhålla att NN var en tillfälligt medverkande och enligt granskningsnämndens praxis ställs kravet på saklighet lägre när det gäller utomstående. Både sakligheten i och grunden för NN:s uttalanden ifrågasattes av programledaren under intervjun.

Anmälarna var inte omnämnda i inslaget och SR kan inte se att de blev identifierade på något sätt. Något intrång i deras privatliv har inte uppkommit genom SR:s inslag.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att NN var en så kallad tillfälligt medverkande som gav uttryck för sin personliga uppfattning. Nämnden anser att hans uttalanden inte medför någon överträdelse av kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden anser inte att det i inslaget riktades kritik mot grundarna av Facebookgruppen som krävde ett bemötande. Nämnden anser inte heller att inslaget innehöll uppgifter om anmälarna som var av intrångskaraktär. Inslaget strider därför inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Vad anmälarna anfört i övrigt medför inte heller att inslaget strider mot de bestämmelser som gäller för SR:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping och Dag Mattsson efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Johannes Wik